

دکتر سید حسین نصر

انسان سنتی و مدرن

در اندیشه دکتر حسین نصر

مقدمه و ویرایش: ویلیام چیتیک

ترجمه دکتر مهدی نجفی افرا

(دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی)

واحد تهران مرکزی)

سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآور:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
شابک:
۹۷۸-۶۰۰-۱۷۶-۰۸۹-۱

نصر، حسین. ۱۳۱۲. Nasr, Seyyed Hosein.
انسان سنتی و مدرن در اندیشه سید حسین نصر / نوشته
سید حسین نصر / مقدمه و ویرایش ویلیام سی چیتیک؛
مترجم: مهدی نجفی افرا
تهران: جامی، ۱۳۹۲.
۳۴۰ ص.
۹۷۸-۶۰۰-۱۷۶-۰۸۹-۱
فیا
وضاحت فهرست نویسی:
یادداشت:
موضوع:
موضوع:
شناسه افزوده:
شناسه افزوده:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابخانه ملی:

خیابان دانشگاه، چهارراه وحید نظری، شماره ۵۲
تلفن ۰۰۲۲۳۰۰۶۶

انسان سنتی و مدرن در اندیشه دکتر حسین نصر

حسین نصر

ترجمه: دکتر مهدی نجفی افرا

چاپ اول: ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ: فراین

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۷۶-۰۸۹-۱

ISBN: 978 - 600 - 176 - 089 - 1

۱۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۵	پیشگفتار مترجم
۹	نگاهی کوتاه به زندگی نامه‌ها
۹	سید حسین نصر
۹	ویلیام چیتیک
۱۰	هاستون اسمیت
۱۱	دیدگاه‌ها درباره این کتاب
۱۷	دیباچه [هاستون اسمیت]
۱۹	مقدمه [ویلیام چیتیک]
۲۷	بخش اول: دین
۲۸	فصل اول: زندگی در جهان چند آئینی
۵۲	فصل دوم: رهیافت سنتی به دین
۶۲	فصل سوم: دین و بحران محیط زیست
۷۷	بخش دوم: اسلام
۷۸	فصل اول: توحید
۹۰	فصل دوم: انبیاء متعدد

۱۰۶	فصل سوم: ماهیت انسان
۱۱۶	فصل چهارم: اتحاد نفس
۱۳۲	فصل پنجم: عرش رحمان
۱۴۷	فصل ششم: نقش فلسفه
۱۶۶	فصل هفتم: سهروردی
۱۷۲	فصل هشتم: مالاصدرا
۱۷۸	فصل نهم: وجود و ماهیت
۱۹۱	بخش سوم: سنت
۱۹۲	فصل اول: معرفت قدسی
۲۰۳	فصل دوم: انسان‌گرایی و انسان‌
۲۲۲	فصل سوم: خدا به عنوان حقیقت
۲۳۰	فصل چهارم: زمان و ابدیت
۲۴۴	فصل پنجم: انسان سنتی و مدرن
۲۶۹	فصل ششم: جهان، مظهر خدا
۲۸۹	فصل هفتم: هنر سنتی
۳۰۵	فصل هشتم: حکمت جسم
۳۱۷	فصل نهم: مبدئیت شعور
۳۲۷	نمایه‌ها
۳۲۸	نمایه اصطلاحات
۳۳۷	نمایه کسان و جای‌ها

پیشگفتار مترجم

«به نام آنکه جان را حکمت آموخت»

دکتر حسین نصر و آراء وی برای جامعه ما کاملاً شناخته شده است، اکثر کتاب‌های مهم او به زینت ترجمه آراسته شده‌اند، اما این اثر که مجموعه مقالات او در سه حوزه دین، اسلام و سنت است، علاوه بر اینکه پرده‌هایی از اندیشه‌های وی را می‌گشاید و نکات بدیعی از تفکرات سنت‌گرایان را در اختیار خواننده قرار می‌دهد، چکیده‌ای از افکار وی را به کسانی که حوصله چندانی برای مطالعه آثار مفصل او ندارند، عرضه می‌دارد. ضمن اینکه معمولاً دیگر کتاب‌های نصر به موضوع خاصی پرداخته ولی این اثر از تنوع جامعیت خاصی برخوردار است که خواننده را با ابعاد مختلف تفکر سنت‌گرایی آشنا می‌کند. ویژگی‌های این اثر از زبان استادان مهم دنیا بعد از این مقدمه آمده است، که توجه خوانندگان محترم را به خواندن آنها جلب می‌کند. اندیشه سنت‌گرایانه شاید برای ما که در یک جامعه دینی و سنتی زندگی می‌کنیم، خیلی واژه نامانوسی نباشد، چون اغلب ما خود را تابع سنت دینی و اجتماعی می‌دانیم که ریشه در تاریخ کهن ایران زمین دارد، اما از طرف دیگر با مدرنیته و مدرنیسم هم بیگانه نیستیم، در نتیجه رگه‌هایی از رویکردهای مدرنیستی و فرا مدرن را در بین متفکران خود شاهدیم، و مظاهری از آنها را در هنر و معماری خود می‌یابیم، در نتیجه تا حدی می‌توانیم شاهد تقابل‌های این دو جریان در جامعه فکری خود نیز باشیم. سنت‌گرایی از این حیث که ما

را با گذشته خود مرتبط می‌کند و تلاشی برای بازیابی هویت خود براساس دستاوردهای گذشتگان دارد، امری نیک و پسندیده است، گذشته انسان، گذشته از دست رفته نیست، بلکه به یک معنی انسان با گذشته خود زندگی می‌کند، یعنی گذشته در قالب زبان، سنن، ادبیات، معماری و هنر و غیره خود را در زندگی امروزین ما عرضه می‌کند، گذشته ما بخشی از هویت و وجود اصیل ماست، که جدایی از آنها تلاشی برای گذار از خود و افتادن در دام از خود بیگانگی است. با اینکه انسان موجود مختاری است و با اتکاء به اندیشه و آگاهی می‌تواند هویت خود را فراهم آورد، اما نقش فرهنگ و سنتی که از خانواده و جامعه و تاریخ خود می‌گیرد را نمی‌توان انکار نمود، گرچه هر انسانی از یک تاریخ تولد و بزمای برخوردار است، اما هویت انسانی او به پهنای تاریخ گسترده است، تاریخ انسانی را اگر حقیقت وجودی واحدی بدانیم که رو به سوی اشتداد وجودی دارد، و بدون تحقق مرتبه قبلی، امکان تحقق مرتبه بعدی محال و ممتنع می‌نماید، در این صورت می‌توان به منزلت وجودی خود و تأثیری که دیگران در ایستادن ما در این جایگاه ایفاء کرده‌اند، پی برد. مدرنیسم در مغرب زمین با اینکه سابقه چندان طولانی ندارد و از قرن هفدهم به بعد بر اندیشه انسان‌ها مستولی شده است، اما دستاوردهای شگرف و تحسین برانگیزی داشته که نقش آن را در تسهیل زندگی بشر نمی‌توان نادیده انگاشت، اینکه آیا علوم و فنون امروزین بدون این تحول فکری بشر برای او ممکن و میسر می‌شد یا نه؟ پرسش مهمی است که شاید مشکل بتوان به آن پاسخ مثبت یا منفی داد، اما همین مدرنیسم تهدیدها و دستاوردهایی را برای بشر به ارمغان آورده که اندیشمندان و فلاسفه را در باره پیامدهای مخاطره آمیز آن به تفکر واداشته است، حاکمیت تفکر سطحی انگارانه و تفوق نگرش حسی و تجربی در میان تحصیلکردگان، پاسخ همه پرسشها را به علم واگذار کرده است، همین امر موجب شده تا انتظار از علم فراتر از توانمندیهای آن باشد، لذا قضاوت و داوری در امور اخلاقی و

ارزش‌های انسانی، اعتقادات و باورهای دینی، هویت تاریخی و اجتماعی، همه و همه بر عهده علم گذاشته می‌شود، غافل از اینکه این پرسشها و مواجهه با آنها از علوم نوین ساخته نیست.

سنت‌گرایی تلاشی برای برون رفت انسان از این مهلکه است، بازگشت انسان به هویت سنتی و تاریخی اوست، اینکه انسان به سادگی با میراث گذشتگان که در گوشت و پوست و استخوان او رسوخ یافته برخورد نکند، از کنار آنها به واسطه ناسازگاری با علم جدید، به سادگی گذر ننماید. شگفتیهای عظیم تمدن ناشی از مدرنیسم انسان را از دیدن معایب و آسیبهای آن باز ندارد. سنت‌گرایی بازگشت به دین و ارزش‌های دینی را سر آمد اندیشه‌های خود قرار داده است، چنانکه بازگشت به فلسفه و جریانه‌های فلسفی مبتنی بر مابعد الطبیعه را برای نجات فکر بشر از سطحی‌انگاری لازم و ضروری می‌داند، سنت‌انگاری در عین اینکه از تمامی سنن دینی به عنوان سنن اصیل یاد می‌کند، و اشتراک در بطن و حقیقت برای آنها قائل است، از وحدت متعالی ادیان سخن به میان آورد تا ارتباط طولی و تاریخی آنها از نظرها دور نماند. سنت‌گرایی تشویق انسان به غوطه ور شدن در اوهام و یا بزرگداشت خطاهای گذشتگان نیست، بلکه یافتن اندیشه‌های غنی حکمی است که دست به دست از گذشتگان در پرتو حکمت جاوید در اختیار ما قرار گرفته که عظمت و شکوه آن هر انسان منصف و خردورزی را به تسلیم در برابر خود می‌کشاند، حکمتی که نه فقط زائیده عقل آدمی که حاصل ناملات و مکاشفات برخاسته از جان آدمی است که او را به هماهنگی درون و برون، قول و فعل و ظاهر و باطن می‌رساند.

سنت‌گرایی سیر انسان به سوی ارزش‌های اخلاقی است، تلاشی برای باقی نگهداشتن ارتباط انسان با آسمان و ملکوت است، اینکه انسان خود را در این جهان با همه اجزاء آن در ارتباط ببیند و این رابطه را تنها در تنگنای زندگی مادی خود تفسیر نکند. تلاشی برای تلقی خداگونه از انسان است، تا

او را به زیست خدایی سوق دهد. بازیابی خدایی که دگر باره به انسان هویت بخشیده و او را نسبت به نابسامانیهای زندگی انسانی حساس و دردمند سازد. تا انسان خود را در یک رقابت اقتصادی و مصرفی رقیب دیگران نبیند، بلکه اجزاء یک پیکری باشند که چون به در آید عضوی، دگر عضوها را مانند قرار. انسان‌هایی که به سرنوشت هموعان خود اهمیت دهند و آینده دیگران را آینده خود بدانند. سعادت را نه یک امر فردی که باید آن را در گوشه عزلت جست، که امری همگانی بدانند که باید آن را در ستاندن حق مظلومی از ظالم و پاک کردن اشک یتیمی در گوشه خیابان یافت. سنت‌گرایی جستجوی نور و روشنایی در ظلمت خودخواهی است تا انسان را از تنگنای وجودی خود رها کرده و به بزرگی همه هستی و عالم در آورد.

البته سنت‌گرایی تلاشی بشری برای احیاء ارزش‌های سنتی و دینی و دستیابی به حکمت جاودان است، تفسیرهایی از امور و حقایق پیرامونی با الهام از سنت‌های موجود اصیل دارد، در عین اینکه جهت‌گیری فکری بسیار اصیل و قدسی است، اما ممکن است در درک برخی مطالب و مضامین با خطاهایی همراه باشد، لذا سنت‌گرایی در عین اینکه خود منتقد اندیشه‌های دیگر خصوصاً تفکرات دوران مدرنیسم و پست مدرنیسم است، خود را سزاوار نقد دانسته و عاری از خطا نمی‌بیند، لذا باید راه این نقد را گشود تا از نتیجه تراوش اندیشه بشری، راه زندگی آینده روشنی و دقت بیشتری پیدا کند.

در پایان برخود لازم می‌دانم تا از همه اعضای خانواده خصوصاً همسر اندیشمند و خوبم تشکر و قدردانی نمایم و همچنین قدردان بستری باشم که موسسه اسلامی مک گیل برای مدتی نصیب اینجانب کرد تا به دور از دغدغه بتوانم ترجمه این اثر را به پایان برسانم و از جناب آقای حسین دهقان در انتشارات جامی که زحمت چاپ و نشر این اثر را تقبل نمودند، تشکر نمایم و توفیق همگان را از خدا خواهانم.

نگاهی کوتاه به زندگی نامه‌ها

سید حسین نصر

استاد دانشگاه مطالعات اسلامی در دانشگاه جرج واشنگتن و رئیس بنیاد مطالعات سنتی است. مولف بیش از پنجاه کتاب و پانصد مقاله است، یکی از معتبرترین نویسندگان و سخنرانان در باره اسلام، هنر و علوم اسلامی و طریق عرفانی سنتی، صوفیزم است. آثار او شامل مقالات عرفانی، معرفت و قدسیت (سخنرانی‌های کیلفورد در سال ۱۹۹۴)، دین و نظام طبیعت (سخنرانی‌های کدبری ۱۹۹۴) راهمای جوان مسلمان به جهان مدرن، قلب اسلام: ارزش‌های ماندگار انسانی، و اسلام: دین، تاریخ و تمدن است. یک جلد از مجموعه کتابخانه معتبر فلاسفه زنده به تفکرات وی اختصاص یافته است.

ویلیام چیتیک

استاد دپارتمان آمریکایی آسیایی دانشگاه ایالتی نیویورک، استونی بروک. نویسنده و مترجم بیست و پنج کتاب و یکصد مقاله در مورد عرفان، شیعه و تفکر اسلامی به طور کلی است. در میان آثار او: طریق عرفانی عشق: آموزه‌های معنوی جلال الدین رومی، طریق عرفانی معرفت: متافیزیک خیال ابن عربی، تجلی خداوند: اصول جهان‌شناسی ابن عربی، صوفیزم: در آمدی کوتاه، قلب فلسفه اسلامی: طلب خودشناسی در آموزه‌های افضل الدین کاشانی، من و رومی: زندگی‌نامه شمس تبریزی، و نظریه عرفانی رومی: مصور. او همچنین اثر مشترکی با ساچیکو موراتا در مورد نگرش اسلام دارد.

هاستون اسمیت

استاد دین توماس جی وتسون و استاد بازنشسته دانشگاه سیراکوس. او یکی از معتبرترین پژوهشگران در زمینه تاریخ ادیان و شخصیت برجسته در ادیان تطبیقی است. کتاب پر فروش او «ادیان جهان» بیش از دویلیون فروش داشته است. او کتاب‌های بسیاری دارد که از جمله: حقیقت فراموش شده: نگاه مشترک ادیان جهان، آن سوی تفکر پست مدرن، چرا دین مهم است: سرنوشت نفس انسانی در عصر ایمانی. کشف سروده‌های چند صوتی که به عنوان راهنمای مهم در مطالعه موسیقی مورد تمجید قرار گرفت و فیلم مستند او در باره هندوئیسم، بودیسم تبتی و صوفیزم، برنده جوایز بین‌المللی متعددی شد. در ۱۹۹۶ میل مور میزبان برنامه پنج قسمتی شبکه پی‌بی‌اس تحت عنوان «حکمت ایمان با هاستون اسمیت» بود.

مهدی نجفی‌افرا